16

නිමල දහම රැකුණු අයුරු

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ම උන් වහන්සේගේ ජීවිතය අවසාන භාගයේ දී ආනන්ද මාහිමියන් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු වශයෙන් "ආනන්දය මා විසින් යම් ධර්මයක් දේශනා කරන ලද නම් විනයක් පනවන ලද නම් ඒ ධර්මය හා විනය මාගේ අවෑමෙන් ශාස්තෘවරයා වන්නේ යැයි" වදාරන ලද බව මහා පරිනිර්වාන සූත්‍රයෙහි සඳහන් වෙයි.

එම බුද්ධ වචනය අනුව කටයුතු කිරීමට ශාසනමාමක මහතෙරුන් වහන්සේලා දිවි හිමියෙන් කැප වූ බවට ඉතිහාසය තුළ බොහෝ නිදසුන් දැකගත හැකි ය. විවිධාකාර වූ බාහිර අභ්‍යන්තර බලපෑම් නිසා **ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනයේ** විනාශයට සිදු විය හැකි ව තිබූ අනතුර වළක්වා ගැනීමටත්, නොයෙක් දුර්මතවලින් බුදු සසුන කිළිටි වීමට නොදී ආරක්ෂා කර ගැනීමටත් විශේෂයෙන් ම උපකාරී වූයේ ධර්ම සංගායනාවන් ය. ධර්ම සංගීතිවල අවශ්‍යතාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජීවමාන කාලයේ දී ම පෙන්වා දී ඇත. ඒ අනුව ධර්මධර, විනයධර මහතෙරුන් වහන්සේලා එක් රැස් ව සැබැවින් ම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ ධර්මය කුමක් ද, එහිලා කුමන සූත්‍ර දේශනාවක් කෙසේ වදාරන ලද්දේ ද, කුමන විනය ශික්ෂාවක් කෙසේ පනවන ලද්දේ ද යි සාකච්ඡා කොට සාමූහික එකඟතාවකට පත්වීම සංගායනාවල දී සිදුවිය.

"විනයෝ නාම සාසනස්ස ආයු"

විනය සසුනේ ආයුෂයයි. විනය පවත්නා කල්හි ම බුදු සසුන පවතින බව ථේරවාදී භික්ෂූන් වහන්සේලා තේරුම්ගෙන සිටියහ. ඒ නිසා ම නිර්මල ථේරවාදී බුදු දහම ආරක්ෂා කර ගනිමින් විනයගරුක ව ශික්ෂාකාමී ව භික්ෂු සමාජය පවත්වා ගැනීමේ වගකීම ඉටු කිරීමට මහතෙරුන් වහන්සේලා මැදහත් වූහ. එය ඉටුකරන ලද්දේ ධර්ම සංගායනා පැවැත්වීමෙනි.

ධර්ම සංගායනා යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ ධර්මධර විනයධර මහ තෙරුන් වහන්සේලා රැස් ව ශාසන අභිවෘද්ධිය අපේක්ෂාවෙන් බුද්ධ වචනය ඒකරාශි කොට සජ්ඣායනා කිරීමකි. එහි දී කෙරෙන්නේ පවත්නා සාවද්‍ය කරුණු, දුර්මත හා ගැටලු පිළිබඳ ව ධර්මයට හා විනයට අනුව කුමක් නිවැරැදි ද යි සාකච්ඡා කොට ඒකමතික ව

සම්මත කර ගැනීමයි. අවශ්‍ය විට ශාසන සංශෝධන ද සිදු කෙරේ. මෙසේ ධර්ම විනයේ පිරිසිදු බව ආරක්ෂා කිරීමට ක්‍රියා කිරීම ධර්ම සංගීතියේ අරමුණයි. ශාසන ඉතිහාසයේ මෙවන් සංගායනා රැසක් සිදු කර ඇත. ඉන් භාරතයේ පැවති ධර්ම සංගායනා තුනක් ද ලංකාවේ මාතලේ අළුවිහාර සංගායනාව ද ථේරවාදී බුදුදහමේ චිර පැවැත්ම සඳහා සිදු කළ අතිශයින් වැදගත් ධර්ම ශාස්ත්‍රීය සම්මේලන ලෙස දැක්විය හැකි ය.

හත්වන ශ්‍රේණියේ සිට ථේරවාදී ධර්ම සංගායනා පිළිබඳ අප උගත් මූලික තොරතුරු නැවත සිහිපත් කර ගැනීම සඳහා පහත සඳහන් සටහන උපයෝගී කර ගත හැකි ය.

	ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාව	**දෙවන ධර්ම සංගායනාව**	**තෙවන ධර්ම සංගායනාව**	**සිව්වන ධර්ම සංගායනාව**
බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන්	තෙමසකට පසු	වසර සියයකට පසු	වසර 236කට පසු	ක්‍රි.පූ. පළමුවැනි සියවසේ
ප්‍රධාන හේතුව	සුභද්‍ර භික්ෂුනමගේ නුසුදුසු වචනය	වජ්ජිපුත්තක භික්ෂූන්ගේ අකැප දස වස්තුව	ලාභ අපේක්ෂාවෙන් දුසිල් භික්ෂූන් සසුන් ගත වීම	ත්‍රිපිටකධාරී මහතෙරුන් වහන්සේලා හා ධර්මය විනාශ වීමේ අවදානම
මූලිකත්වය	මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ	සබ්බකාමී මහරහතන් වහන්සේ	මොග්ගලීපුත්ත තිස්ස මහ රහතන් වහන්සේ	-
දායකත්වය	අජාසත්ත රජු	කාලාශෝක රජු	ධර්මාශෝක රජු	ප්‍රාදේශීය නායකයකු

	ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාව	දෙවන ධර්ම සංගායනාව	තෙවන ධර්ම සංගායනාව	සිව්වන ධර්ම සංගායනාව
ස්ථානය	රජගහනුවර වේභාර පර්වතය පාමුල සප්තපර්ණි ගුහා ද්වාරය අභියස	විශාලා මහනුවර වාලුකාරාමය	පැළලුප් නුවර අශෝකාරාමය	මාතලේ අළුවිහාරය
සහාය වූ පිරිස	ආනන්ද උපාලි තෙරුන් වහන්සේලා	රේවත, සබ්බකාමී, යස, සාළ්හ, ඛුජ්ජිසෝභිත, වසභගාමී, සුමන,සානවාසී, සම්භූත තෙරුන් වහන්සේලා	මහින්ද මහාරක්ඛිත, මහාදේව තෙරුන් වහන්සේලා	පැහැදිලි නැත
ගත වූ කාලය	මාස 7	මාස 8	මාස 9	
සහභාගි වූ ප්‍රමාණය හා සංගායනාව හැඳින්වෙන නාමය	500 පංචසතිකා සංගීතිය	700 සත්තසතිකා සංගීතිය	1000 සාහස්සිකා සංගීතිය	500 පුස්තකාරූඪ සංගීතිය

	ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාව	දෙවන ධර්ම සංගායනාව	තෙවන ධර්ම සංගායනාව	සිව්වන ධර්ම සංගායනාව
ප්‍රතිඵල	1. විසිරී තිබූ ධර්ම විනය එක්රැස් කර සම්මුතියකට ගෙන ඒම. 2. ධර්ම විනය කොටස්කර භාණක පරපුරකට පැවරීම. 3. නව විනය නීති නොපැන වීමටත් පැන වූ විනය නීති ආරක්ෂා කිරීමටත් ප්‍රතිඥා දීම.	1. විනය විරෝධී කටයුතු කළ භික්ෂූන්ට නිග්‍රහ කිරීම. 2. අකැප දස වස්තුව ප්‍රතික්ෂේප කිරීම. 3. පළමු සංගීතියේ දී ඇති කරගත් සම්මුතිය අනුව ශික්ෂාපද ලිහිල් නොකර ඉදිරියට පවත්වා ගෙන යාම. 4. අටලොස් නිකාය බිහිවීම.	1. දුසිල් මහණුන් හැටදාහක් සුදුවත් හඳවා සසුනෙන් නෙරපා හැරීම. 2. ශාසනික පිළිවෙත් නැවත ආරම්භ කිරීම. 3.කථාවත්ථුප්පකරණය ඇතුළත් කර අභිධර්ම පිටකය සම්පූර්ණ කිරීම. 4. ත්‍රිපිටකය ම අංග සම්පූර්ණ වීම. 5. දේශීය විදේශීය ධර්ම ප්‍රචාරය	1. ත්‍රිපිටකය ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීම.

ථේරවාදී ධර්ම සංගායනා ත්‍රිත්වයත්, පුස්තකාරූඪ ධර්ම සංගීතියත් නිර්මල බුදු දහම අද දක්වා නොනැසී පවත්වා ගැනීමට මහඟු පිටිවහලක් වීය. මෙම ථේරවාදී ධර්ම සංගායනා මගින් සසුනේ චිර පැවැත්ම සඳහා ඉටු වූ සුවිශේෂී කාර්යභාරය පිළිබඳ ව හැදෑරීම ද අපට ඉතා වැදගත් වේ.

ප්‍රථම ධර්ම සංගීතිය

● බුදුරජාණන් වහන්සේ ජීවමාන අවධියේ විසූ දුර්මතධාරී භික්ෂූන් නිසා සසුනට සිදුවිය හැකි ව තිබූ විනාශය වළක්වා ගැනීමට මෙම සංගායනාව මගින් හැකිවිය. සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණය සිදු වූ අවස්ථාවේ "ඇවැත්නි, නොහඬව්, නොවැලපෙව්, අපි ඒ මහා ශ්‍රමණයාගෙන් මැනැවින් මිදුණෝ වෙමු'යි" නොමනා ප්‍රකාශ කළ සුභද්‍ර වැනි භික්ෂූන් වහන්සේලා නිහඬ කිරීමට ප්‍රථම සංගීතියට හැකි විය.

● ධර්මය හා විනය විසුරුණු මල් ගොඩක් මෙන් අසංවිධානාත්මක ව පැවැතිණි. එයින් ධර්මය විධිමත් ව ගොනු කර නිකාය වශයෙන් පහකට වෙන් කරන ලදි. සසුනේ සුරක්ෂිත බව අරමුණු කොට ඒ ඒ ධර්ම කොටස් මුඛ පරම්පරාගත ව රැකගෙන ඉදිරියට ගෙන ඒම සඳහා භාණක පරම්පරාවලට භාර කිරීම ද එම සංගායනාවේ තවත් වැදගත් මෙහෙවරකි.

සූත්‍ර ධර්ම නිකාය වශයෙන්	භාණක පරපුර
1. දීඝ නිකාය	ආනන්ද තෙරුන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාව
2. මජ්ඣිම නිකාය	සැරියුත් තෙරුන්ගේ ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාව
3. අංගුත්තර නිකාය	අනුරුද්ධ තෙරුන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාව
4. සංයුක්ත නිකාය	මහාකාශ්‍යප තෙරුන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාව
5. ඛුද්දක නිකාය	සියලු ම භික්ෂූන් වහන්සේලාට

නිකාය යනු සමූහයයි; කොටසයි; එකතුවයි. සාමාන්‍ය වශයෙන් සලකන විට ප්‍රමාණයෙන් දික් වූ සූත්‍ර එකතුව දීඝ නිකාය නමින් ද, මධ්‍යම ප්‍රමාණ වූ සූත්‍ර එකතුව මජ්ඣිම නිකාය නමින්ද, සංඛ්‍යාත්මක ව අංකයෙන් අංකයට වැඩිවන සේ ධර්ම කරුණු වදාළ සූත්‍ර එකතුව අංගුත්තර නිකාය නමින් ද එකිනෙකට ගෙතූ ධර්ම කරුණු ඇතුළත් සූත්‍ර එකතුව සංයුක්ත නිකාය නමින් ද, කුඩා ප්‍රමාණයේ දේශනා එකතුව ඛුද්දක නිකාය නමින් ද හැඳින්වෙයි.

● විනය පස් ආකාරයකින් සංග්‍රහ කරන ලදි.

1. පාරාජික පාලි
2. පාචිත්තිය පාලි
3. චුල්ලවග්ග පාලි
4. මහාවග්ග පාලි
5. පරිවාර පාලි

විනය පිටකය ලෙස හැඳින්වෙන මෙම මූලාශ්‍රයට ඇතුළත් වන්නේ උපසම්පදා භික්ෂූන් වහන්සේලාට අදාළ විනය ශික්ෂාවන් හා පාලන ක්‍රමයයි. පරාජික පාලිය, පාචිත්තිය පාලිය තුළ උපසපන් භික්ෂූන් වහන්සේලාට අදාළ ශික්ෂා ප්‍රඥප්ති ද, චුල්ල වග්ග පාලිය හා මහා වග්ග පාලිය තුළ සංඝ සමාජයේ පැවැත්මට හා උපසපන් භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ පෞද්ගලික හා සාමූහික යන දෙඅංශයට ම අදාළ වගකීම් ද ඇතුළත් ය.

- විනය පිටකය උපාලි තෙරුන් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරාවට පැවරිණි.

"මාගේ ඇවෑමෙන් භික්ෂූන්ගේ එකඟතාව මත ක්‍ෂුද්‍ර, අනුක්‍ෂුද්‍ර ශික්ෂාපද වෙනස් කරගත හැකියැ'යි" බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් අනුදැන තිබිණි. ඒ අනුව එකී ක්‍ෂුද්‍ර, අනුක්‍ෂුද්‍ර ශික්ෂා පද කවරේ දැ යි තීරණය කිරීමේ ගැටලුව ද ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවේ දී මතුවිය. එහෙත් අවස්ථාවේ හැටියට එය නොකළ යුතු ය, එසේ කළහොත් බුදුරදුන් පිරිනිවී නොබෝ කලකින් ම සංඝයා විනය නීති වෙනස් කරතැ'යි මහජනයාගේ චෝදනා එල්ල විය හැකියැ යි සලකා එසේ වෙනස් නොකිරීමට තීරණය කෙරිණි. එය ද ශාසන චිරස්ථිතිය උදෙසා ගත් තීරණයකි.

දෙවන ධර්ම සංගායනාව

- ක්‍ෂුද්‍ර, අනුක්‍ෂුද්‍ර ශික්ෂාපද සම්මුතිය අභිබවා යමින් වජ්ජිපුත්තක භික්ෂූන් සම්මත කොටගත් දස අකැප වස්තු පාචීනක හා පාවෙය්‍යක යන දෙපාර්ශ්වයට ම අයත් භික්ෂූන්ගෙන් සමන්විත කමිටුවක් විසින් සලකා බලන ලදුව ඒවා ධර්ම විනයට අනුකූල නොවන බව තීරණය කිරීම ද,

- තත්කාලීන ව සසුනේ විසූ වගකිව යුතු මහ රහතන් වහන්සේලා ප්‍රධාන ථේරවාදී භික්ෂූන් "විනය සසුනේ ආයුෂය වේ" යන පිළිගැනීම මත දස වස්තුව අකැප බව ප්‍රකාශයට පත් කිරීම ද,

- අකැප දසවස්තුව පිළිගත් දුර්මතධාරී වජ්ජිපුත්තක භික්ෂූන් දස දහසක් සසුනින් ඉවත් කර සංඝ සංශෝධනයක් සිදු කිරීම ද,

- නිර්මල ධර්ම විනය ගරුකළ භික්ෂු පරපුර ථේරවාදී වශයෙන් වෙන ම සම්ප්‍රදායක් ලෙස සංවිධානය වීම. දස වස්තුව පිළිගත් සසුනින් නෙරපන ලද භික්ෂූන් මහා සාංඝික නමින් වෙන ම සංවිධානයක් පිහිටුවා ගැනීම ද දෙවැනි ධර්ම සංගායනාවේ දී සිදුවිය.

තෙවන ධර්ම සංගායනාව

- අධර්මවාදීන් සසුනෙන් නෙරපා ශාසන ශෝධනයක් ඇති කිරීම.

- පරවාද පන්සියයක් හා ඒවා ඛණ්ඩනය කිරීම සඳහා වන සකවාද පන්සියයක් ද ඇතුළත් කර කථාවත්ථුප්පකරණය නම් ග්‍රන්ථය මොග්ගලීපුත්ත තිස්ස මහ රහතන් වහන්සේ විසින් සම්පාදනය කොට අභිධර්ම පිටකයට එක් කර ප්‍රථම පිටකයට අයත් ප්‍රකරණ හතක් බවට පත් කිරීම.

අභිධර්ම පිටකයඃ-

01. ධම්මසංගණිප්පකරණය
02. විභංගප්පකරණය
03. ධාතුකථාප්පකරණය
04. පුද්ගලපඤ්ඤත්තිප්පකරණය
05. පට්ඨානප්පකරණය
06. කථාවත්ථුප්පකරණය

- ශාසනික තත්ත්වය අවුල් සහගත වීම හා භික්ෂු වෙස් ගත්තවුන් බහුල වීම ද නිසා සිල්වත් භික්ෂූන් වහන්සේලා වසර හතක් පොහොය කර්මාදී පිළිවෙත් සිදු නොකළ අතර නැවත පොහොය කර්මාදිය සිදු කිරීමට ඉඩ සැලසුණේ ද මේ සංගායනාවෙන් පසුව වීම.

- ධර්මාශෝක රජතුමාගේ ධර්ම විජය ප්‍රතිපත්තිය අනුව ථේරවාදී බුදුදහම දේශ දේශාන්තරවල ව්‍යාප්ත වීම.

	ප්‍රදේශය	නායකත්වය	ප්‍රථමයෙන් දෙසූ සූත්‍රය හෝ කථා වස්තුව
1	කාශ්මීර ගන්ධාරය	මජ්ඣන්තික තෙරුන් වහන්සේ	ආසිවිසෝපම සූත්‍රය
2	මහිස මණ්ඩලය	මහාදේව තෙරුන් වහන්සේ	දේවදූත සූත්‍රය
3	වනවාසී දේශය	රක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේ	අනමතග්ග සංයුත්තය
4	අපරන්ත දේශය	යෝනක ධම්මරක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේ	අග්ගික්ඛන්ධෝපම සූත්‍රය
5	මහාරට්ඨ	මහා ධම්ම රක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේ	මහානාරද කස්සප ජාතකය

6	යෝනක රට්ඨ	මහා රක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේ	කාලකාරාම සූත්‍රය
7	හිමවන්ත ප්‍රදේශය	මජ්ඣිම තෙරුන් වහන්සේ	ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රය
8	ස්වර්ණභූමිය	සෝණ, උත්තර යන තෙරුන් වහන්සේලා	බ්‍රහ්මජාල සූත්‍රය
9	තම්බපණ්ණිය (ශ්‍රී ලංකාව)	මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ	චූලහත්ථිපදෝපම සූත්‍රය

අලුවිහාර සංගායනාව

● ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය පෞරාණික ස්වරූපයෙන් ම, මුල් තත්ත්වයෙන් ම තව දුරටත් සුරක්ෂිත වීම; මුඛ පරම්පරාගත ව පවත්වාගෙන යාමේ දී විවිධ හේතු නිසා ත්‍රිපිටක ධර්මයට සිදුවිය හැකි හානි වළක්වා ගත හැකිවීම. ශාසනමාමක භාණක තෙරවරුන් විසින් මුඛ පරම්පරාවෙන් පවත්වාගෙන ආ ත්‍රිපිටක ධර්මය ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීම.

● පර්යාප්තිය හෙවත් ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය ආරක්ෂා කර ගැනීමට මුල්තැන දිය යුතු ය යන ආකල්පය සමාජ ගත වීම.

● පසුකාලීන ථේරවාදී බුදු දහම අභාවයට ගිය අවස්ථාවල දී නැවත ස්ථාපිත කිරීමට මෙම ග්‍රන්ථ උපකාරී වීම.

● ලෝකයේ වෙනත් රටවල ථේරවාදී බුදු දහම අභාවයට ගිය අවස්ථාවල දී නැවත ස්ථාපිත කිරීමට සුරක්ෂිත ව පැවැති ලාංකේය ධර්ම ග්‍රන්ථ උපකාරී වීම.

● බුදු දහම ව්‍යාප්ත නොවූ බටහිර රටවල පසු කාලයේ ඒ පිළිබඳ දැනුම බෙදාහැරීමට මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථ උපකාරී වීම.

● එංගලන්තයේ පාලි ග්‍රන්ථ සමාගම පිහිටුවීම හා එමගින් පාලි ත්‍රිපිටකය ඉංග්‍රීසියට පරිවර්තනය කොට බෙදාහැරීමට හැකි වීම.

මෙසේ භාරතයේත්, ශ්‍රී ලංකාවේත් පවත්වන ලද ඉහත කී ධර්ම සංගායනා නිර්මල බුදු දහම අභාවයට යා නොදී ආරක්ෂා කිරීමට බෙහෙවින් ඉවහල් විය. එසේ ම විටින් විට දුර්මත සසුනට ඇතුළු කර සසුන කෙළෙසීමට උත්සාහ කළ භික්ෂූන් සසුනෙන් නෙරපා නිර්මල බුද්ධ වචනය අද දක්වා ම නොනැසී පැවතීමට ඉවහල් වූ ධර්ම සංගායනාවන්ගෙන් සිදු වූ සේවය අගය කිරීමටත් මතුවට සම්බුද්ධ වචනයේ සුරක්ෂිත භාවය සඳහා කළ හැකි දේ නොවලහා ඉටු කිරීමටත් අපි අදිටන් කර ගනිමු.

සාරාංශය

ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය ආරක්ෂා කර ගැනීමට භාරතයේ පවත්වන ලද පළමු, දෙවන හා තෙවන ධර්ම සංගායනා සහ ලක්දිව පවත්වන ලද අලුවිහාර සංගායනාව ඉවහල් විය. එසේ ම සසුනට දුර්මත ඇතුළු වීමට ඉඩ නොදී ආරක්ෂා කර ගැනීමට ද හැකි විය. අද දක්වා ම නිර්මල බුදු දහම ආරක්ෂා වී පවතින්නේ ධර්ම සංගායනාවල දී ගත් එවන් උදාරතර පියවර හේතුවෙනි.

ක්‍රියාකාරකම

1. බුදු සසුනේ චිර පැවැත්මට ධර්ම සංගායනා ඉවහල් වූ බව සනාථ කිරීමට අදාළ කරුණු ඇතුළත් කරමින් වාක්‍ය දහයක් ලියන්න.
2. පළමු, දෙවන, තෙවන හා අලුවිහාර ධර්ම සංගායනා පැවැත්වීමට හේතු වූ කරුණු ලියා දක්වන්න.

පැවරුම

මෙම පාඩමට අදාළ ව අතිරේක දැනුම ලබා ගැනීමට උපකාර වන ග්‍රන්ථ හෝ ලිපි නාමාවලියක් පිළියෙල කරන්න.